

МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕМПОРАЛЬНИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ ЖУРНАЛУ ПОДІЙ

Чала О.В., д.т.н., доцент, кафедра ІУС, ХНУРЕ
Богатов Є.О., асистент, кафедра ІУС, ХНУРЕ

Широке використання процесного підходу до управління орієнтовано на задоволення ринкових вимог щодо швидкої адаптації діяльності підприємства до технологічних змін у процесах виробництва, масштабування виробництва з мінімальним впливом на процеси підприємства, а також постійного удосконалення діяльності з урахуванням змін у вимогах користувачів. Процесний підхід до управління реалізується через побудову моделей бізнес-процесів (БП) підприємства та управління діяльністю підприємства згідно цих моделей [1].

Життєвий цикл бізнес-процесів в системах процесного управління передбачає регулярний перегляд та модернізацію моделей бізнес-процесів. Важливою причиною для модернізації бізнес-процесів є перехід підприємства до більш високого рівня зрілості процесного управління. Традиційно модернізація передбачає реалізацію тривалого процесу збору інформації про бізнес-процеси шляхом аналізу наявної документації, анкетування та інтерв'ювання виконавців та користувачів БП. Надалі зібрана інформація опрацьовувалася з метою побудови моделей бізнес-процесів «як є» та «як має бути» [2]. Моделі «як є» відрізняються від моделей процесу «як має бути» тим, що в перші відображають реальний бізнес-процес, при імплементації якого використані персональні (зазвичай неявні) знання виконавців.

Додаткові можливості автоматизованого удосконалення бізнес-процесів забезпечуються з використанням технології інтелектуального аналізу процесів (ІАП) [1], котра передбачає аналіз логів (журналів подій) БП і подальшу побудову прототипу моделі «as - is». В подальшому порівнюються моделі бізнес-процесів «як - є» та «як має бути» і, на цій основі, виконується удосконалення останньої моделі.

Однак існуючі методи ІАП мають суттєве обмеження: логи БП мають бути структуровані згідно виконаних послідовностей робіт. Проте на нижніх рівнях зрілості процесного управління логи БП можуть не задовольняти цим обмеженням і містити змішані записи з різних бізнес-процесів. Тому необхідною умовою автоматизованого формування моделі БП є попередня обробка даних з метою створення журналу подій, який може бути використаний для побудови процесної моделі «як є».

Вирішення представлених задач потребує попереднього формування знань, які відображають допустимі та можливі послідовності дій бізнес-процесу у часі, тобто темпоральних знань. Особливості побудови та використання темпоральних знань розглянуто в роботах [3, 4]. Однак використанню темпоральних знань в задачах моделювання бізнес-процесів не приділяється достатньо уваги, що свідчить про актуальність задачі дослідження.

Розроблена модель бізнес-процесу, яка містить аспект знань, складається з таких ключових елементів:

- потік (алгоритм виконання) робіт, що реалізуються в рамках БП;
- набір об'єктів, з якими взаємодіє та які обробляє бізнес-процес, в тому числі персонал, обладнання, фінансові ресурси, тощо;
- знання, що використовуються для визначення допустимих послідовностей робіт.

Потік робіт визначає допустимі послідовності виконання дій бізнес-процесу. Виконані варіанти послідовностей відображаються в журналі подій. Кожна подія фіксує виконання роботи бізнес-процесу. Тому темпоральні залежності між цими подіями є відображенням допустимого порядку дій при виконанні бізнес-процесу.

Об'єкти, з якими оперує бізнес-процес, діляться на три групи. По-перше, це матеріальні ресурси для виконання БП, які перетворюються на кінцеву продукцію. По-друге, це обладнання, яке використовується згідно з технологією реалізації БП. По-третє, це виконавці з прив'язкою до організаційної структури, які безпосередньо реалізують бізнес-процес.

Знання, що визначають умови та обмеження виконання БП, зазвичай представлені явно у формі бізнес-правил. Однак при побудові моделі бізнес-процесу «як є» необхідно також враховувати неявні знання виконавців. Сукупність явних та неявних знань відображена у вигляді темпоральних залежностей між подіями логу БП. Тому такі знання можуть бути використані як для виявлення невідповідностей між моделями БП «як - є» та «як має бути», а також в якості пояснень щодо ходу виконання робіт[5].

Представлена процесна модель орієнтована на вирішення наступних задач підтримки процесного управління: формування та коригування журналу подій бізнес-процесу для подальшої побудови моделі БП, формування знань щодо можливих та допустимих послідовностей робіт БП, побудова моделі потоку робіт бізнес-процесу, в тому числі на підприємстві першого рівня зрілості процесного управління, удосконалення моделі бізнес-процесу з використанням знань щодо умов та обмежень на послідовності робіт бізнес-процесу.

В практичному плані модель призначена для підтримки переходу підприємства до більш високого рівня процесної зрілості. Використання знань дає можливість сформулювати пояснення і, таким чином, обґрунтувати представлені в моделі послідовності робіт бізнес-процесу.

Список літератури

1. Aalst, W. M. P. v. d. (2016). *Process Mining: Data Science in Action*. Springer.
2. Caeldries, F., Hammer, M., & Champy, J. (1994). Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution. *The Academy of Management Review*, 19(3), 595. <https://doi.org/10.2307/258943>.
3. Чала, О.В. (2018). Побудова темпоральних правил для представлення знань в інформаційно-управляючих системах. *Сучасні інформаційні системи*. Том 2, (3), 54-59. DOI: 10.20998/2522-9052.2018.3.09.
4. Chala, O. (2018). Models of temporal dependencies for a probabilistic knowledge base. *Econtechmod. An International Quarterly Journal*, 7(3), 53-58.
5. Mehdiyev, N., & Fettke, P. (2021). Explainable Artificial Intelligence for Process Mining: A General Overview and Application of a Novel Local Explanation Approach for Predictive Process Monitoring. *У Studies in Computational Intelligence* (p. 1-28). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-64949-4_1.